

RIGSOMBUDSMANDEN I GRØNLAND

Samtlige ministerier m.v.

Dato: 18. maj 2022

Sagsnr.: 2015 - 170

Indberetning fra Rigsombudsmanden i Grønland

DR-podcast "Spiralkampagnen": DR har i både TV-indslag og i Podcarsten Spiralkampagnen på DR-lyd omtalt, at der i perioden 1966-1975 blev opsat 4.500 spiraler på grønlandske kvinder og piger ned til 13 år. Det fremgik af indslagene at flere oplevede det som et overgreb og ikke fik noget valg.

Afdækningen har afstedkommet mange reaktioner fra politikere, forskere og menneskerettighedsorganisationer.

Naalakkersuisoq for Børn, Unge, Familie og Sundhed Mimi Karlsen tager i en pressemeddelelse den 12. maj 2022 afstand fra de overgreb der foregik i forbindelse med den såkaldte spiralkampagne og udtaler, at der i Naalakkersuisut er opbakning til en udredning samt, at hun vil tage initiativ til et møde med sundhedsminister Magnus Heunicke for at aftale fremadrettede tiltag. Naalakkersuisoq for Ligestilling Naaja Nathanielsen skriver som reaktion på podcasten bl.a. på Facebook: "Grønlandske kvinder blev opfattet som promiskuøse (løsagtige, syndige) og målet var tilsyneladende at kontrollere den grønlandske befolkningstilvækst. Denne del af vores historie handler ikke kun om den danske stats ageren i Grønland. Det er også et vigtigt stykke kvindehistorie."

De to grønlandske mandater i Folketinget ønsker også, at den danske regering laver en udredning. Folketingsmedlem Aaja Chemnitz Larsen fra IA skriver bl.a. på Facebook: "Forsoning kan ikke kun ske med den ene part, Grønland. Forsoning - og herunder, at vi tør se alle mørke kapitler i øjnene - skal ske med et engagement fra øverste hylde i dansk politik. Det involverer også Statsministeren og resten af regeringen." Folketingsmedlem Aki-Mathilde Høegh-Dam fra Siumut har i en pressemeddelelse d. 9. maj skrevet, at hun kræver en skriftlig redegørelse om spiralopsætningen fra regeringen, og betegner det skete som et folkemord på Inuit, som ikke bare kan ignoreres.

Grønlands Råd for Menneskerettigheder har i fællesskab med Institut for menneskerettigheder udsendt en pressemeddelelse, hvori forkvinde for Grønlands Råd for Menneskerettigheder Qivioq Løvstrøm udtaler: *"Vi er rystede over, at der er sket systematiske opsætninger af spiraler uden samtykke på grønlandske piger og kvinder. Der er tale om en række grove krænkelse af menneskerettighederne."*

Forsker Astrid Nonbo Andersen fra Dansk Institut for Internationale Studier støtter i Sermitsiaq den 12. maj 2022 op om behovet for en ekspertafdekning, da sagen er omfattende og omhandler nulevende kvinder, men peger også på hensynet til forholdet mellem Grønland og Danmark.

Professor ved Ilisimatusarfik, Rachael Lorna Johnstone, som har forsket i internationale menneskerettigheder og oprindelige folks rettigheder, mener, at flere internationale love være blevet brudt under spiralkampagnen. Rachael Lorna Johnstone siger med henvisning til de 22 grønlandske børn fra 1951, de juridisk faderløse og sagen om tvungne bortadoptioner, at det giver ikke mening at blive ved med at kigge på en sag ad gangen. "Måske det er på tide med en sandhedskommission" siger hun. Parti Naleraq har med baggrund i DR's afdækning fået optaget et nyt punkt på dagsordenen til Inatsisartuts forårssamling. Naleraqs forslag til Inatsisartuts beslutning om at pålægge Naalakkersuisut til at anmode den danske regering om at iværksætte en udredning af de danske sundhedsmyndigheders spiral-kampagne skal behandles første gang den 24. maj, og behandles anden gang den 2. juni.

Enighed om principper for Arktis Kapacitetspakke i Grønland: Forsvarsminister Morten Bødskov og Naalakkersuisoq for Udenrigsanliggender, Erhverv og Handel Vivian Motzfeldt underskrev den 10. maj 2022 en aftale om Arktis Kapacitetspakkes principper. Målet med kapacitetspakken er at styrke indsatsen i Arktis og Nordatlanten både militært og civil. For Grønland gælder det blandt andet en basisuddannelse med fokus på beredskab i Kangerlussuaq, der skal styrke grønlandske borgeres mulighed for at deltage i forsvaret af Grønland og højteknologiske kapaciteter til overvågning og mere tilstedeværelse i Grønland.

Der vil ligeledes blive set på, hvordan Forsvaret vil anvende Air Greenlands fly uden for rammen af Arktis Kapacitetspakke. Naalakkersuisoq Vivian Motzfeldt ligger i en pressemeddelelse vægt på, at hun er glad for, at der er færdigforhandlet en aftale, som sikrer størst mulig nytte for det grønlandske folk inden for rammen af Arktis Kapacitetspakke. Hun ser endvidere frem til samarbejdet om forberedelserne til et kommende forsvarsforlig, hvor der vil blive indgået en aftale om Naalakkersuisuts inddragelse heri. KNR har indhentet reaktioner på aftalen fra flere Inatsisartut-medlemmer. Tidligere Naalakkersuisoq for Udenrigsanliggender Pele Broberg mener ikke, at Grønland får noget særligt ud af aftalen og citeres for at sige: "Som udgangspunkt er det Danmark, der får noget ud af det her. Danmark kan nu med god samvittighed over for sine allierede påstå, at se, vi er dem, der bestemmer i Arktis på den grønlandske del". Demokraatits medlem i Inatsisartuts Udenrigsudvalg Anna Wangenheim finder det positivt, at aftalen endeligt er vedtaget og er overordnet tilfreds med aftalen. Hun mener dog, at der kunne være krævet mere fra Grønland ift. at sikre lokale arbejdspladser og flere pladser på den nye beredskabsuddannelse. Formanden for Udenrigs- og Sikkerhedspolitisk udvalg Pipaluk Lyng (IA) gør klart, at hun er positivt stemt over for aftalen men håber også, at Grønland i fremtiden bliver involveret endnu mere.

Fiskerikoncerner i klemme på det russiske marked: Polar Seafood overvejer løbende deres aktiviteter i Rusland, herunder ejerskab, men ser ikke umiddelbart muligheder for at afvikle det. Polar Seafood har, jf. deres bestyrelsesformand, stoppet de aktiviteter i Rusland, der har været mulige. Der er således intet flow af varer eller penge fra Polar Seafood koncernen til deres datterselskab i Rusland. Royal Greenland har ligeledes en ejerandel i et russisk selskab, som selskabet prøver at komme ud af.

Lovforslag som bemyndiger Naalakkersuisut til at indføre sanktioner mod Rusland. Naalakkersuisut fremsætter torsdag d 19. maj 2022 forslag til Inatsisartutlov om bemyndigelse til at indføre sanktioner mod Rusland m.fl. Formandskabet for Inatsisartut har godkendt at dette punkt behandles ekstraordinær på forårssamlingen 2022. Et forslaget, som vil bemyndige Naalakkersuisut til at indføre omfattende sanktioner mod Rusland, og som kan få store konsekvenser for Grønland. Forslaget 1., 2. og 3. behandles samme dag.

Royal Greenland (RG): RG's årsrapport 2021 viser det bedste resultat i virksomhedens historie. Således er det ordinære resultat før skat på 326 mio. kr. i 2021. Omsætningen i 2021 steg med 16 pct. (godt 800 mio. kr.) til 5,6 mia. kr. sammenlignet med året før. Den geografiske fordeling af omsætningen er endvidere væsentlig forandret, hvor Nordamerika nu udgør 23 pct. mod 14. pct. i 2020. Stigende priser, større mængder af snekrabber i Nordamerika samt investeringer i salgskontoret i Boston fremhæves som baggrund for succeszen.

Situationen efter Brexit har ifølge RG været svær, men salget af rejer til UK har dog været på et acceptabelt niveau gennem en kombination af et stort lager i UK, salg af rejer til industrikunder under en enduse kvote, som kræver forarbejdning i UK, samt salg af rejer fra RG's canadiske fabrikker. To pct. af RG's omsætning vedrørte eksport af skalrejer til Rusland i 2021, hvilket var mere end en fordobling sammenlignet med året før. RG har i 2022 fulgt selvstyrets appel om at stoppe al samhandel med Rusland på grund af invasionen af Ukraine.

I forhold til fremtidsudsigterne forventer RG, at resultat for 2022 vil ligge på niveau med 2021. Den generelle udvikling i verdensøkonomien forstærket af krigen i Ukraine, stigende priser på råvarer, logistik og energi samt de markeds-mæssige konsekvenser af Covid-19 og Brexit, ses dog at udgøre meget væsentlige usikkerhedsfaktorer.

Vandkraftpotentialer Naalakkersuisoq for Landbrug, Selvforsyning, Energi og Miljø Kalistat Lund har den 10. maj 2022 under World Hydrogen Summit i Rotterdam meddelt, at Grønlands største uudnyttede vandkraftpotentialer Tasersiaq og Tarsartuup Tasersua (ved Maniitsoq) konkurrenceudsættes.

Naalakkersuisut igangsætter nu en proces for at finde investorer, som vil kunne have interesse i at anlægge et vandkraftanlæg ved Tasersiaq og Tarsartuup Tasersua. Investorerne skal være klar til både at investere i selve vandkraftanlægget, men også i en eller flere industrier, som kan udnytte den klimavenlige strøm, som vandkraftanlægget vil producere.

Nyt forskningsskib: Grønlands Naturinstituts har fået et nyt og topmoderne forskningsskib (R/V Tarajoq (oversat Salt)). Tarajoq er Grønlands nye forskningsskib og Grønlands Selvstyres hidtil største investering i forskning. Skibet åbner nye muligheder for både grønlandsk og international forskning i Arktis og peger fremad i overvågningen af reje- og fiskebestande og klimamæssige ændringer i

havmiljøet. Tarajoq er designet specielt til at sejle og arbejde i arktiske farvande. Forskningsskibet er finansieret af Grønlands Selvstyre med støtte fra Aage V. Jensens Fonde og har kostet i alt 235 millioner kroner.

Forfatningskommissionen: Den 26. april valgte tidligere formand for Naalakkersuisut, Kuupik Kleist at trække sig som formand for forfatningskommissionen. Overfor KNR forklarer Kuupik Kleist, at der har været samarbejdsvanskeligheder i kommissionen, og at nogle af medlemmerne ikke har været enige i, hvordan arbejdet skulle tilrettelægges. Samme dag som Kuupik Kleist trak sig som formand for Forfatningskommissionen, 2. behandlede Inatsisartut et forslag fra Atassut om, at Naalakkersuisut pålægges at standse kommissionsarbejdet i Forfatningskommissionen og nedlægge kommissionen. Forslaget fra Atassut blev forkastet. Formand for Naalakkersuisut Múte B. Egede har udtalt, at arbejdet i kommissionen ikke går efter planen og han har igangsat en proces med møder med udvalget vedrørende Forfatningskommissionen og partiformændene.

Grønlands første flygtning død i Ukraine

Grønlands første og hidtil eneste flygtning blev onsdag d 4. maj 2022 dræbt i Ukraine, hvor han kæmpede mod den russiske invasion. Han flygtede til Danmark efter den russiske invasion af Krim-halvøen. Han fik tildelt flygtningestatus i 2019 og ønskede at komme til Grønland, hvor han blev landets hidtil eneste flygtning.

Renoveringsefterslæb i de selvstyrejede lejeboliger: Det vurderes, at der er et renoveringsefterslæb på de selvstyrejede lejeboliger på omkring 2,3 milliarder kroner. Naalakkersuisoq for boliger og formand for Siumut Erik Jensen udtaler til KNR den 29. april 2022 at han ønsker en hvor den danske stat indgår. Formand for Inatsisartuts finans- og skatteudvalg Hans Peter Poulsen udtalte til KNR den 5. maj 2022, at udvalget endnu ikke har taget stilling til, hvordan efterslæbet skal løses, lige som han heller ikke har taget stilling til Erik Jensens forslag

Julie Præst Wilche
Rigsombudsmanden i Grønland